

Menjar

El verb *menjar* és un verb transitiu que es pot usar també pronominalment i amb sentit absolut: *No mengen mai peix*, *Es va menjar la carn*, *No menja per la gana que té*. Aquests usos no coneixen gaires vacil·lacions: conjugat pronominalment, el verb *menjar*, és a dir, *menjar-se*, no s'usa mai sinó amb un complement determinat o designant la totalitat d'una cosa, i ningú no diu, per tant, «Ens hem menjat pops amb ceba» ni menys encara «T'has de menjar a poc a poc», frase que seria més aviat interpretada com una invitació a una lenta autodevoració. Sí, però, que alternen, en l'ús habitual, frases com *Vaig menjar una truita* i *Em vaig menjar una truita* o bé *Menjaré una mica de formatge* i *Em menjaré una mica de formatge*, amb una lleu diferència de matis en el significat: les oracions que duen el reforç pronominal tenen un valor més subjectiu, comporten més la idea de la ingestió de la totalitat de l'aliment designat pel complement directe. Notem que, responnent a la pregunta *Què vas menjar?* tant podem dir *Arròs amb peix* com *Un plat d'arròs amb peix*, però responent a *Què et vas menjar?* cal dir, necessàriament, *Un (o dos) plat d'arròs amb peix*.

Com a sinònims populars de *menjar* tenim, especialment, *cruspir-se* i *endrapar*. La literatura narrativa, que cerca un llenguatge viu i expressiu, especialment en els dialectes, hi re-

corre sovint, però ens hem adonat que no sempre amb encert, perquè no tots els narradors tenen en compte el sentit especial de cada un d'aquests dos verbs i es limiten a tractar-los com dos simples sinònims de *menjar*, aptes per a tots els casos. Cal recordar, en primer lloc, que *cruspir-se* no és sinó un verb pronominal, i que ha d'usar-se amb els mateixos complements que *menjar-se*. Dit altrament, que *cruspir-se* només s'ha d'usar com a equivalent exacte de *menjar-se*. I, en segon lloc, que *endrapar* no és sinó un verb intransitiu, és a dir, que no admet cap complement d'objecte, i que significa «menjar voraçment», usat especialment en frases exclamatives: *Com endrapa! Quina manera d'endrapar!*

S'han d'evitar rigorosament, per tant, frases com «Aviat cruspirem», «Ens vam passar tres dies sense cruspir», «Ara em cruspiria arròs a la cassola», «Es van endrapar sis ous ferrats», que podem sorprendre, de tant en tant, en els nostres textos narratius, en què hom ha recorregut a l'ús d'aquests verbs per tal d'aconseguir un llenguatge acolorit. Però, com veiem, no n'hi ha prou, de recórrer a formes populars d'expressió: cal, a més, tenir en compte, imprescindiblement, l'exacte significat de cada una d'elles i el seu adequat funcionament gramatical.

Albert Jané